

LOKAAL KLIMAATBELEID HOUTHULST

Duurzaam energie- en klimaatactieplan 2030

Annex 3 – Samenvatting van de klimaatateliërs voor experts

DEFINITIEF ONTWERP | DECEMBER 2023

HOUTHULST

08919

Terugkoppeling klimaatateliers voor experts

Lokale klimaatplannen 2030

21 en 23 december 2021

Klimaatateliers voor experts

SITUERING

KLIMAATPLAN 2030

Grote stappen

- ▶ Inventariseren (2020)
- ▶ **Participatief verzamelen van ideeën voor lokale klimaatacties** (dec. 2020 - dec. 2021)
- ▶ Opmaken ontwerp klimaatplannen 2030 (jan. 2022 - sept. 2022)
- ▶ Goedkeuring ontwerp klimaatplannen 2030 in gemeenteraad (sept. 2022 – dec. 2022)

KLIMAATPLAN 2030

Participatief verzamelen van ideeën voor lokale klimaatacties

- ▶ Gesprekken met gemeenten (bilateraal en regionaal) (lopend)
- ▶ Digitale klimaatenquête naar inwoners en lokale ondernemers (dec. 2020 – jan. 2021)
- ▶ Verdiepend klimaatatelier voor inwoners en lokale ondernemers in elke klimaatgemeente (maart – juni 2021)
- ▶ **Klimaatateliers voor experts o.l.v. WVI** (okt. – nov. 2021)

KLIMAATATELIERS VOOR EXPERTS

Energie-efficiëntie 15 okt - Hooglede	<ul style="list-style-type: none">✓ Hoe komen tot succesvolle collectieve renovaties✓ Slim energiegebruik✓ Mensen meenemen in het warmteverhaal
Ruimte voor groen en water 28 okt - Koksijde	<ul style="list-style-type: none">✓ Landbouw als partner in de open ruimte✓ Samenwerken in de publieke ruimte✓ Daken en tuinen in de spotlight
Lokaal circulair 17 nov - Koekelare	<ul style="list-style-type: none">✓ Water in en rond het bedrijf✓ Energiedelen in de praktijk✓ Deelmobiliteit
Hernieuwbare energie 25 nov - digitaal	<ul style="list-style-type: none">✓ Van plan naar actie✓ Slimme e-mobiliteit: waar, hoe en wanneer laden?✓ Hoe draagvlak creëren voor de energietransitie

KLIMAATATELIERS VOOR EXPERTS

Programma

9u30-10u plenair gedeelte

- Klimaatplan 2030: Waar staan we nu en wat brengt de toekomst?
- Overzicht: Wat hoorden we bij de inwoners en ondernemers?

10u-11u: interactieve workshop 1

11u-12u: interactieve workshop 2

12u-13u: vegetarische broodjeslunch

KLIMAATATELIERS VOOR EXPERTS

Terugkoppeling

- ▶ Technische verslaggeving
- ▶ **Digitale terugkoppelingssessies voor de gemeenten**
- ▶ Bespreking van de output uit het participatietraject met de gemeenten
- ▶ Beleidsmatige beslissing over te weerhouden acties

KLIMAATATELIERS VOOR EXPERTS

Terugkoppeling

- ✓ Waarover gingen de gesprekken
- ✓ Acties voor het klimaatplan
- ✓ Technisch verslag met meer info

klimaatatelier ENERGIE-EFFICIENTIE

Workshops

WORKSHOP 1	WORKSHOP 2	WORKSHOP 3
Hoe komen we tot succesvolle collectieve renovaties?	Slim energiegebruik	Mensen meenemen in het warmteverhaal
Jeroen Verbeke Lien De Raes	Arvid Vandenberghe Nathalie Garré	Brecht Zwaenepoel Evelien Bolle

Collectieve renovaties: gesprek

- ▶ **Collectief:** bepaalde fases renovatietraject gezamenlijk. Hoeft niet om bv. 1 straat te gaan.
- ▶ Doelgroepgericht **communiceren:** sleutelmomenten gebruiken (bv. aankoop woning, conformiteitsattest), infomoment specifiek voor verhuurders of appartementen
- ▶ Doelgroepgericht **sensibiliseren:** bv. thermoscans, renovatiebudgetwijzer
- ▶ Doelgroepgericht **ontzorgen:** energiesnoeier, energiehuis, renovatie- of energiecoach
- ▶ (financiële) **ondersteuning:** toelaten bijkomende wooneenheden, burenpremie, rollend fonds

Slim energiegebruik: gesprek

- ▶ Zonnepanelen en opslag
straat- of wijkbatterij is 30% efficiënter en goedkoper – wijk aan zet!
- ▶ Veel partijen hebben expertise en ondersteunen → niet duidelijk
- ▶ Goede ervaringen
 - ▶ Thermografie (Diksmuide)
 - ▶ Verhuur energiezuinige huishoudtoestellen (project Papillon)
- ▶ Warmte (zie volgend gesprek)
- ▶ Ruime bouwsector (architecten, aannemers, installateurs) meer opleiden.

Mensen meenemen in warmteverhaal: gesprek

- ▶ Collectieve aanpak
 - ▶ Bij nieuwbouwproject kan collectieve boring voor warmtepomp de kost drukken
 - ▶ Combineer (bv. riothermie met andere bron)
- ▶ Potentieel warmtebronnen: restwarmte, geothermie, riothermie
- ▶ Noodzaak warmtetransitiekaart
- ▶ Uitdagingen
 - ▶ Leidingen onder openbare weg
 - ▶ Lange termijn garantie

Energie-efficiëntie: acties klimaatplan

- ▶ Renovaties en slim energiegebruik:
 - ▶ doelgroepgerichte communicatie en sensibilisatie
 - ▶ voor iedere doelgroep is een andere aanpak nodig
 - ▶ sensibiliseren van burgers, bedrijven, organisaties bij renovaties dat woningen/gebouwen er voor lange tijd staan
 - ▶ zich specifiek richten op KMO's en zelfstandigen
 - ▶ informeren over digitale teller, afstemming elektriciteitsverbruik en batterij
 - ▶ ontzorgen van wie het nodig heeft: o. a. energiesnoeier, renovatie of energiecoach, energiehuis. Dit aanbod nog beter bekend maken.
 - ▶ doelgerichte financiële ondersteuning
 - ▶ samenwerken met burgerenergiecoöperaties

Energie-efficiëntie: acties klimaatplan

▶ Warmte:

- ▶ Maak een warmtetransitiekaart. De link met ruimtelijke planning is hierin belangrijk.
- ▶ Zet expertise intergemeentelijk in.
- ▶ Coördinerende rol opnemen: mensen samenbrengen (bv. op bedrijventerreinen), zicht hebben op subsidiemogelijkheden
→ Nood aan een warmtemakelaar
- ▶ Collectief verwarmingssysteem opleggen via de verkavelingsvergunning bij nieuwe verkavelingen (cfr. Eeklo)

▶ Gemeentelijk patrimonium

- ▶ Gemeentelijk patrimonium aanpakken (cfr warmte) – pioniersrol opnemen
- ▶ Gebouwen multifunctioneel gebruiken
- ▶ Beschikbaar stellen publieke daken bv. aan burgercoöperaties, die dan ook een aanbod doen naar particulieren en bedrijven.

klimateatelier
RUIMTE VOOR
GROEN EN WATER

Workshops

WORKSHOP 1	WORKSHOP 2	WORKSHOP 3
Landbouw als partner in de open ruimte	Samenwerken in de publieke ruimte	Daken en tuinen in de spotlight
Ann Van Ackere Nathalie Garré	Eric Cosyns Lien De Raes	Ann Tack Bruno Pluvier

Landbouw als partner in de open ruimte: gesprek

► Water

- Grondwater = belangrijkste waterreserve
- Drainage en versnelde afvoer (overstorten)
- Infiltratie vs verharding
- Financiële compensatie
- Circulair gebruik – belang waterkwaliteit!
- Projecten, middelen, kennis

► Groen

- Vergroenen oevers beken en waterlopen, groenstructuren
- In overleg met landbouw, rekening houdend met onderhoud

Samenwerken in de publieke ruimte: gesprek

- ▶ Vergroenen kan meervoudige 'win' betekenen: ontmoeting, beeldkwaliteit, leefbaarheid, verkeersveiligheid
- ▶ Onderhoud groen dikwijls knelpunt:
→ peter/meterschap, minder onderhouden/maaïen
- ▶ Inwoners betrekken
- ▶ Bespreking tijdens de sessie van inspiratiebronnen
- ▶ Bespreking tijdens de sessie van ervaringen bij gemeenten

Daken en tuinen in de spotlight: gesprek

- ▶ Bespreking tijdens de sessie van ervaringen bij gemeenten
- ▶ Dilemma: overheidsgeld spenderen aan privétuinen?
- ▶ Groendak: veel misvattingen
- ▶ Tuinen: ontharden, geveltuintjes, bomen

Groen en water: acties klimaatplan

- ▶ Communicatie en participatie – draagvlak vergroten:
 - ▶ Inzetten op (positieve) communicatie, sensibilisatie, ontzorgen
 - ▶ Inzetten op participatie en dit reeds bij de uitwerking van projecten. Mensen sensibiliseren dat natuur in de stad een functie heeft.
 - ▶ Communiceren over eigen acties (bv. minder maaien) en over resultaten.
 - ▶ Samenwerking is noodzakelijk: faciliterend actoren samenbrengen.
 - ▶ Burgers aanmoedigen/begeleiden om zelf actie te ondernemen.
- ▶ Kennis van het watersysteem verwerven en de resultaten van studies en proefprojecten lokaal toepassen.
- ▶ Meer inzetten op handhaving. Zo is bv. verplichting tot groendak in een bouwvergunning nog relatief gemakkelijk te handhaven.
- ▶ Gebruik maken van subsidiekanalen.

Groen en water: acties klimaatplan

- ▶ Groot potentieel in het openbaar domein en de wegenis.
 - ▶ Zaken combineren bij werken in openbaar domein: veilige fiets- en voetpaden, toegankelijkheid, vlotte doorgang bussen, spelelementen, ontmoetingselementen (bv. meer banken in functie van de vergrijzing), groenverbindingen, water, enz.
 - ▶ Inzetten op groen-blauwe inrichting:
 - ▶ Natuur en groen in de kernen. Kleine parkjes, wonderwoudjes, stadslandbouw, waterspeeltuinen...
 - ▶ Alle pleinen screenen op potentieel.
 - ▶ Werken aan de kwaliteit van het water via riolering en IBA's
 - ▶ Waar mogelijk bijkomende buffering voorzien in de RWA.
 - ▶ Heel wat wegen hebben een heel breed profiel. Deze smaller maken, met bufferstrook, vergroening, rekening houdend met landbouwvoertuigen.
 - ▶ Inzetten op maatregelen op bedrijventerreinen

Groen en water: acties klimaatplan

- ▶ Het verhogen van het grondwaterpeil is nodig.
 - ▶ De landbouw is hierbij een noodzakelijke partner. Intelligente sturing van peilen is nodig, op basis van weersvoorspelling, met data van een netwerk van sensoren als input.
 - ▶ Bekijk je verhardingsgraad. Hierbij niet enkel focussen op ontharden. Vooral het verharden beperken.
 - ▶ Bemalingswater zo veel mogelijk ter plaatse laten infiltreren.
 - ▶ De hemelwaterplannen werken vooral op publieke ruimte. Maar bij landbouw en polders liggen er opportuniteiten. Laaggelegen gebieden vernatten en natter houden.
- ▶ Pionieren. Falen mag, daar kan uit geleerd worden.

klimaatatelier
LOKAAL CIRCULAIR

Workshops

WORKSHOP 1	WORKSHOP 2	WORKSHOP 3
Energiedelen in de praktijk	Water in en rond het bedrijf	Deelmobiliteit
Marianne Vancleemput Evelien Bolle	Ann Van Ackere Annelies Demyttenaere Nathalie Garré	Stef Luyckx Lien De Raes

Energiedelen in de praktijk: gesprek

- ▶ Digitale meter: voorwaarde om energie te delen
- ▶ Capaciteitstarief zal stimuleren tot energiedelen
- ▶ Mogelijkheden:
 - ▶ Vanaf 1/1/2022: energiedelen voor bewoners appartementsgebouwen
 - ▶ Vanaf midden 2022: peer-to-peer
 - ▶ Vanaf 2023: energiegemeenschappen – mogelijk om energie te delen binnen gemeente
- ▶ Energiecoöperaties
- ▶ Warmtedelen

Water in en rond het bedrijf: gesprek

- ▶ Samenwerking cruciaal
→ nood aan meer bedrijventerreinverenigingen
- ▶ Er is veel beschikbaar, maar te weinig bekend
- ▶ Bespreking concrete case bedrijf De Brabandere
- ▶ Bespreking projecten in de gemeenten:
 - ▶ reconversie bedrijventerrein,
 - ▶ afwatering wegenis naar wadi's,
 - ▶ 'DNA van het dorp': participatietraject met wijk rond water, bebouwing, toekomstige inrichting
 - ▶ Voorwaarden bemaling
- ▶ Bespreking ervaring van de experts

Deelmobiliteit: gesprek

- ▶ Mobiliteit delen vergt doorgaans meer inspanning dan zelf over mobiliteit beschikken
- ▶ Deelfietsen:
 - ▶ Fietsbieb (deelsysteem kinderfietsen)
 - ▶ Free Wielie (deelsysteem volwassenfietsen in kader van vervoersarmoede)
 - ▶ Bakfietsen
 - ▶ Testkaravaan Provincie
 - ▶ Fietsinfrastructuur moet in orde zijn!
- ▶ Deelwagens
 - ▶ Inspiratiegids
 - ▶ Elektrisch autodelen CoopStroom
 - ▶ Systeem om mensen of pakjes mee te nemen bij verplaatsing
 - ▶ Hopelijk toekomst: zelfrijdende wagens die gemakkelijk bruikbaar zijn
→ Hier mee rekening houden voor toekomstbestendige infrastructuur
- ▶ Nodig: 1 platform/app met volledig aanbod deelmobiliteit

Lokaal circulair: acties klimaatplan

► Energiedelen:

- Samenwerken met burgerenergiecoöperaties
- PV op daken van publieke gebouwen combineren met energiedelen met de inwoners
- Projecten opzetten op bedrijventerreinen, met betrekken omwonenden en mogelijke publieke en semi-publieke gebouwen.
- Hogere overheden overtuigen om drempels voor energiedelen weg te werken

Lokaal circulair: acties klimaatplan

► Water in en rond het bedrijf:

- Gemeenten hoeven zelf geen projecten uit te werken of uit te voeren, maar wel te faciliteren: communiceren naar bedrijven, samenwerking initiëren, helpen onderhandelingen gaande te houden
- Een wateraudit uitvoeren per bedrijventerrein
- Hemelwater van wegenis niet naar de riolering laten lopen. Bufferen of laten infiltreren.
- Richtlijnen rond bemalingswater hanteren.
- Werken vanuit reële noden, zaken concreet maken om zo tot opportuniteiten te komen – uitwerking via een aantal programma's zoals Water-Land-Schap.

Lokaal circulair: acties klimaatplan

▶ Deelmobiliteit:

- ▶ Infosessies geven over elektrisch rijden en daar een luik deelmobiliteit aan koppelen
- ▶ Een inventaris maken van:
 - ▶ alle wagens die stil staan in het weekend (cfr Heuvelland)
 - ▶ geïnteresseerden in deelmobiliteit
- ▶ Parkeerplaatsen wegnemen en deelfietsen voorzien aan randparkings
- ▶ Drempels voor elektrische deelwagens verlagen.
- ▶ Indien gemeentelijke subsidie voor elektrische wagen overwogen wordt, als voorwaarde stellen dat de wagen gedeeld moet worden.
- ▶ Dienstwagens niet vernieuwen, maar deelwagens gebruiken. Indien eigen dienstwagens, deze delen.
- ▶ Voluit voor (elektrische) fietsen kiezen voor dienstverplaatsingen.

klimaatatelier
HERNIEUWBARE
ENERGIE

Workshops

WORKSHOP 1	WORKSHOP 2	WORKSHOP 3
Van plan naar actie	Slimme e-mobiliteit: waar, hoe en wanneer laden?	Hoe draagvlak creëren voor de energietransitie
Jan De Moor Evelien Bolle	Marianne Vancleemput Floren Bostoën Nathalie Garré	Karen Viaene Lien De Raes

Van plan naar actie: gesprek

- ▶ Positieve in beeld brengen
- ▶ Burgerenergiecoöperaties: verhogen betrokkenheid en lokale verankering
- ▶ Windenergie: lokaal bestuur kan als regisseur optreden met oog op burgerparticipatie
- ▶ Opportuniteiten op bedrijventerreinen: PV op daken, WT, warmte, opslag
- ▶ Warmte: inspiratiekaart warmtezonering lokaal vertalen: waar inzetten op collectieve warmte-oplossing, waar op individuele

Slimme e-mobiliteit: gesprek

- ▶ Elektrisch rijden: aankoop wagen is duur, het gebruik van de wagen is goedkoop (thuis laden met eigen PV)
- ▶ Vereisten net voor elektrisch laden
- ▶ Laadpalen op openbaar domein: mogelijkheden; rol vervoerregio
- ▶ Toetsingscriteria ruimtelijke visie:
 - ▶ Locaties laadpalen tov parkeerbeleid + belang handhaving
 - ▶ Oplossingen kabels over het voetpad
 - ▶ Laadplein: goedkoper en eenvoudiger
 - ▶ Nood aan centrale parkeerplaatsen met laadpalen. Moeilijkheid: lintbebouwing
 - ▶ Nieuwe projecten of heraanleg benutten
 - ▶ Waar snelladen? Hou rekening met vrachtwagens (cfr city logistic)
- ▶ Case: Brugge geeft energie vzw – laadpleinen op bedrijventerrein

Draagvlak voor energietransitie: gesprek

- ▶ Communicatie
 - ▶ nood aan correcte info
 - ▶ nood aan duidelijk globaal plan + consequent volgen ervan
 - ▶ aangepast aan de doelgroep
 - ▶ positief houden
 - ▶ voorbeeldfunctie
- ▶ Participatie
 - ▶ burgerenergiecoöperaties
 - ▶ visualiseren op inspraakmomenten
 - ▶ werken met trekkers/ambassadeurs – 'warm glow' (deel uitmaken van + aanstekelijk zijn)
- ▶ Case windenergie
 - ▶ gebrek aan kennis, ook bij lokale besturen
- ▶ Technisch is er geen probleem
 - ▶ het gaat om het menselijke en politieke aspect om de energietransitie in een stroomversnelling te krijgen

Hernieuwbare energie: acties klimaatplan

- ▶ Communicatie en participatie – draagvlak vergroten:
 - ▶ Een echte communicatiestrategie opnemen in het klimaatplan.
 - ▶ Inwoners/ondernemingen duidelijke en concrete informatie geven (over de mogelijkheden, om zo actiebereidheid te verhogen).
 - ▶ Duidelijk maken aan inwoners dat hernieuwbare energie nodig is (bv. windturbines moeten er komen, de vraag is waar).
 - ▶ Communicatief de blik veranderen. Visualiseren. Op de kaart van de gemeente tonen wat waar kan. Aantonen dat de doelstellingen realistisch zijn en weinig invloed hebben op het landschap.
 - ▶ Inspraak burgers en bedrijven voorzien bij bepalen waar er laadpalen, laadpleinen, deelwagens moeten komen,
- ▶ Onderzoeken of de eigen organisatie is afgestemd op transitie – de verschillende beleidsdomeinen afstemmen om de realisatie van grotere projecten mogelijk te maken.

Hernieuwbare energie: acties klimaatplan

- ▶ Publieke gronden screenen op potentieel windenergie.
 - ▶ Als er potentieel is, een bestek in de markt zetten dat draagvlak creëert door het incorporeren van burgerparticipatie
- ▶ Publieke daken screenen of laten screenen en in de markt zetten voor plaatsen PV, met ook aanbod voor plaatsen PV bij particulieren en bedrijven aan dezelfde prijs (cfr. project Kuurne)
- ▶ Een klimaatfonds (gespijsd door hernieuwbare energiebronnen) oprichten om daarmee bv. warmtepompen te stimuleren.
- ▶ Een ruimtelijke visie rond elektrische mobiliteit en deelmobiliteit uitwerken
- ▶ Samenwerken met burgerenergiecoöperatie voor het aanbieden van elektrische deelwagens

HOE GAAN WE VERDER

WVI aan de slag

- ▶ Actualiseren van de actielijsten
 - ▶ op basis van de output van het participatietraject
 - ▶ Met integratie van het Lokaal Energie- en Klimaatpact
- ▶ Definiëren van speerpunten
 - ▶ Mitigatie:
 - ▶ Op basis van maatregelentool en berekeningen wordt gekeken waar er zeker moet op worden ingezet om de vooropgestelde doelstelling te halen
 - ▶ Adaptatie

Overleg met de Kerngroep

- ▶ Gepland eind jan – begin feb 2022
- ▶ Resultaat oefening WVI
- ▶ Eindfase in het bepalen van de acties voor het klimaatplan door de gemeente
 - ▶ Finale selectie acties
 - ▶ Streefdoel: 1 maand na het overleg met de kerngroep
 - ▶ Te valideren door het CBS
 - ▶ Heel wat materiaal nu reeds beschikbaar
(verslag gemeentelijk gesprek acties, resultaten enquête, verslag klimaatatelier inwoners/ondernemers, verslagen klimaateliers voor experts)

**PARTICIPATIE
KLIMAAT**
ondersteuning WVI

Gehoord tijdens de klimaatateliers

Over alle thema's en gesprekken heen, belang van:

- Communiceren en sensibiliseren
- Participatie / betrokkenheid
- Samenwerking
- Versnellen van maatregelen
- Voorbeeldfunctie gemeente: zien doet doen

⇒ Vraag vanuit burgers naar meer participatie dan in basispakket voorzien

WVI past haar aanbod hierop aan en biedt

- ✓ Telkens offerte op maat
- ✓ Ondertussen al 1 'vaste module' => extra klimaatatelier voor inwoners en lokale ondernemers

Een extra klimaatatelier

▶ Doelstellingen

- ▶ Inwoners/ondernemers informeren: waar staan we nu
- ▶ Inwoners/ondernemers laten participeren: van plan naar actie + op welke manier werken we samen

▶ Taken opgenomen door WVI

- ▶ Opmaak uitnodiging + berichten voor sociale media
- ▶ Inhoudelijke voorbereiding op maat van de gemeente
- ▶ Aanwezigheid op het moment zelf met 3 stafmedewerkers van WVI
- ▶ Verslag

▶ 2 gemeenten offerte gevraagd, 1 al aan de slag

▶ Timing: 2022

▶ Relatief standaardpakket, wordt op maat aangepast

Ook maatwerk mogelijk

- ▶ Doelstellingen
 - ▶ Participatietrajecten met aandacht voor meedenken en meedoen
 - ▶ Langetermijnperspectief – naar uitvoering van klimaatacties!
- ▶ Inhoudelijke mogelijkheden
 - ▶ Concrete uitwerking participatiemomenten van a tot z (cfr. extra klimaatateliers, thematische werkgroepen,...)
 - ▶ Coaching van medewerkers (hoe participatief aan de slag met burgers)
- ▶ Concretisering op basis van vraag gemeente

Contact

- ▶ Karen Viaene
- ▶ Stafmedewerker participatie en procesbegeleiding
- ▶ k.viaene@wvi.be

